

“ ผมไม่อยากให้ภูมิปัญญาเหล่านี้สูญหายไปจากแผ่นดินไทย อยากรักษาให้เป็นสมบัติของแผ่นดิน เนื่องจากการทอผ้าไหมได้กลายเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านแถบนี้ไปแล้ว และผมก็คงไม่สามารถที่จะทำงานตรงนี้ได้ ”

“ทอผ้าไหมมัดหมี่”

สุระมนตรี ศรีสมบูรณ์
อายุ 64 ปี

ที่อยู่ : 291-292 หมู่ที่ 4 ถนนแจ้งสนิท ตำบลชนบท
อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น 40180
โทรศัพท์ : 08-1986-5233

ประสบการณ์ที่เคยได้เห็นและสัมผัส จากบรรพบุรุษ ทำให้ **ครูสุระมนตรี** ผึกฝน และเรียนรู้การทอผ้าไหมมัดหมี่ด้วยตนเอง จนเกิดความชำนาญในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ การมัด การเลือกสี การย้อม การทอและเอา ความใส่ใจใส่ลงไปในทุกๆ เส้นใยของผืนผ้า ทำให้ผลงานที่ครูสุระมนตรีส่งเข้าประกวด

ประกวดชิ้นแรก ก็ได้รับรางวัลในเทศกาล ไหมขอนแก่น หลังจากนั้นมีคนเข้ามาสั่ง ให้ทำผ้าไหมเรื่อยๆ ทำให้เรามีกำลังใจใน การทำผ้าไหมมัดหมี่ต่อมาจนถึงปัจจุบัน”

ได้รับรางวัลระดับประเทศมานับครั้งไม่ ถ้วน แต่นั่นไม่เท่ากับความสำเร็จจากการ ได้รับรางวัลในฐานะผู้ผลิตมัดหมี่ที่ดีที่สุด ในโลกจากองค์การศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยู เนสโก เพราะครูสุระมนตรีเป็นคนไทยเพียง คนเดียวที่ได้รับรางวัลนี้

“ผมได้เห็นงานทอผ้ามาตั้งแต่เด็กๆ จากคุณแม่และคุณยาย ประกอบกับความ ชอบส่วนตัวในเรื่องลายผ้า เรื่องของวิถี ชีวิตของคนทอผ้า ทำให้เกิดความสนใจ อยากที่จะเรียนรู้และลงมือทำ โดยเริ่มฝึก ตั้งแต่การย้อมผ้า มัดลาย จนไปรับจ้าง ทำผ้าไหมมัดหมี่ได้ประมาณ 2 ปี ได้เก็บ สะสมความรู้ประสบการณ์ในการทำผ้า ไหมมัดหมี่ และในปี 2524 ผมได้ส่งผ้าเข้า

ซึ่งครูสุระมนตรีบอกว่าที่เรียกต่ำขึ้นเพราะ ส่วนมากคนจะนิยมนำมาปูเป็นผ้าขึ้นผืน เดียว กระบวนการขั้นตอนที่ครูสุระมนตรี ทำจะเน้นที่สุดก็คือการเลือกวัตถุดิบ นั่น คือเส้นไหมมาตรฐานต้องเป็นไหมน้อย (ไหมชั้นในสุด) เรียกได้ว่าเป็นราชินีของ ไหม เพราะเป็นไหมที่สวยงามที่สุดในบรรดา ไหมทั้งหมด จากนั้นก็นำไหมมามัดด้วย เชือกฟางเส้นเล็กแล้วนำไปย้อมสีให้เกิด

ลาย ถ้าหากผ้าผืนใดมีลายมากก็จะต้อง ทำขั้นตอนการมัดย้อมมากขึ้นไปอีก เมื่อ เสร็จแล้วจึงจะนำไปทอเป็นผืนผ้าเป็นชั้น ตอนสุดท้าย

“การมัดลายของผมจะเน้นที่ลาย โบราณประกอบกับลายไทยสมัยใหม่ เป็นการนำมาประยุกต์ดัดแปลงให้เข้า กับสมัยนิยม ลายที่ทำบ่อยที่สุดจะเป็น ลายพื้นบ้านลายดั้งเดิมเช่นลายจีเพชรลาย ดอกผกากรอง ดอกดาวเรือง ลายกงแก้ว กงห่ากเจ็ด ลายแมงมุม แต่ชื่อลายผมไม่ ได้กำหนดตายตัว เพราะถ้าเรามองเห็นมัน เป็นอะไรก็นำสิ่งนั้นมาตั้งชื่อลาย ลายที่ โดดเด่นจะเป็นลายครุฑ ซึ่งได้รับความไว้ วางใจจากจังหวัดให้ทำถวายสมเด็จพระ เทพฯ ตอนที่ท่านเสด็จฯ มาที่ขอนแก่น ลายที่ผมคิดขึ้นมาจะเป็นลายของสาม สถาบัน คือชาติ จะเป็นลายที่เกี่ยวข้องกับวิถี ชีวิตของคนไทย ศาสนาจะเป็นวัด และพระ มหากษัตริย์คือครุฑ ในขั้นตอนของการมัด ลายสมัยก่อนจะใช้เชือกกล้วย ชูด้านใน ออกเหลือแต่ตัวด้านนอก นำไปตากแดด จากนั้นนำมาทอ (ปั่น) ให้เป็นเส้นเล็กและ นำมามัดใหม่ คนไหนที่สามารถมัดได้เล็ก ที่สุด จะแสดงให้เห็นว่าคนนั้นคือช่างฝีมือ แต่ในสมัยนี้จะใช้เชือกฟางแทน ยิ่งมัด ได้เล็กเท่าไร ลายที่ได้ออกมาจะมีความ ละเอียดมากเท่านั้น แต่ถ้าหากเราอยาก ได้ผ้าที่มีสีเขียวๆ หลังจากการมัดลายย้อม ครั้งแรกแล้วเราจะมาโอบคือการมัดลาย ต่อและนำไปย้อมอีกครั้งหนึ่ง”

ครูสุระมนตรี ยังเน้นย้ำอีกว่า การ ทอผ้าในปัจจุบันจะค่อนข้างแตกต่างจาก อดีตก่อน เพราะเมื่อก่อนจะไม่ค่อยทำลาย ใหม่ๆ จะใช้ลายแบบดั้งเดิม สีที่ใช้ทำลาย จะใช้เพียงสีดำ-แดง ต่อมาเมื่อโลกเริ่ม เปลี่ยนไป เราจำเป็นต้องทำตามสมัย นิยมมากขึ้น ปัจจุบันมีการคิดลายใหม่ๆ ขึ้นมาและประยุกต์จากลายดั้งเดิม มีการ พัฒนาใส่สีเข้าไปใหม่เพื่อให้มีความหลากหลายมากขึ้น

“ผลงานที่รู้สึกภาคภูมิใจมากที่สุด คือผลงานที่ได้รางวัลจากสมเด็จพระนาง เจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และผลงานที่ได้ รางวัล THE UNESCO CRAFT PRIZE ที่มี ผู้ร่วมส่งผลงานทั่วโลก ผ้าผืนนี้จะเป็นการ รวมลายโบราณถึง 14 ลาย แต่ความจริง แล้วผ้าทุกผืนที่ทำออกมาก็รู้สึกภูมิใจ เช่นกัน เพราะว่าผ้าผืนนี้ของผมนำออก มาด้วยใจ”

นอกจากการทอผ้าเพื่อจำหน่ายเป็น อาชีพแล้ว ครูสุระมนตรี ยังทำหน้าที่เป็น ครู ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กๆ ลูกหลาน ของชาวบ้าน และบุคคลทั่วไปที่สนใจให้ เข้ามาเรียนรู้ และไม่ซีให้เรียนเพียงอย่าง เดียวเท่านั้นที่นี่ยังมีคาบตาบแทนให้ด้วย

“วิธีการสอนของผมก็คือ ต้องคุยก่อน ว่าเขาทำอะไรได้บ้างหรือเคยทำอะไรมา บ้าง เรายังจะให้เขาทำ โดยที่จะสอนเขา แล้วปล่อยให้เขาทำเองเพราะไม่อยากให้ เขารู้สึกกดดัน เวลาทำงานจะนั่งทำงาน กันเป็นกลุ่มๆ คุยกันบ้าง เพื่อให้เกิดความ เป็นธรรมชาติ เขาจะได้สนุกกับการเข้ามา

ลายเทคนิกพิเศษ ลายกพพบุ ลายครุฑ

ทำงานตรงนี้ งานประเภทนี้จะต้องอาศัย ความเป็นธรรมชาติ จึงจะออกมาได้ดี ถ้าเขาทำงานแล้วมีความผิดพลาดเล็ก น้อย เช่น มัดลายไม่แน่น เราจะสอนเขา ค่อยๆบอกเขาให้เขาเรียนรู้กันไปเรื่อยๆ จนเกิดความชำนาญในที่สุด”

ในมุมมองของครูสุระมนตรี เกี่ยว กับการรักษาภูมิปัญญาแขนงนี้ต้องอาศัย บัจจัยหลายอย่าง ไม่ใช่แค่เชิญชวนเด็ก ให้เข้ามาเรียนรู้การทอผ้าอย่างเดียว เพราะถ้าหากวันหนึ่งผ้าไม่สามารถขาย ได้ คนทอผ้าคงต้องวางงานตรงนี้แล้วไป ทำงานอย่างอื่นแทน ดังนั้นการรักษา ภูมิปัญญาการทอผ้าจำเป็นต้องอาศัย หน่วยงานต่างๆ อย่างเช่นรัฐบาลในการ ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนโดยเฉพาะ ในด้านการตลาด และนโยบายเกี่ยวกับ ผ้าไทย เช่น การสนับสนุนในการใช้ผ้าไทย ซึ่งไม่ได้หมายความว่าจะให้รัฐบาลแจก

เงินสนับสนุน แต่หมายถึงการให้ความ ช่วยเหลือส่งเสริมทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือกลุ่มหมู่บ้านทอผ้า ได้อย่างยั่งยืน

“ผมไม่อยากจะให้ภูมิปัญญาเหล่านี้ สูญหายไปจากแผ่นดินไทย อยากรักษา ให้เป็นสมบัติของแผ่นดิน และการทอผ้า ได้กลายเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านแถบนี้ ไปแล้ว และผมก็คงไม่สามารถที่จะตั้ง งานตรงนี้ได้ เพราะสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เคยมีพระราชเสาวนีย์ ให้ช่วยกันอนุรักษ์ดูแลภูมิปัญญาเกี่ยวกับ การทอผ้านี้ไว้ พระองค์ทรงเป็นแม่แบบใน การอนุรักษ์และส่งเสริมผ้าไทยผมจึงตั้งใจ เดินตามรอยพระยุคลบาท และจะทำอย่าง สุดความสามารถเพื่ออนุรักษ์ และรักษา งานศิลปะแขนงนี้ไว้ ไม่ให้สูญหายไปจาก แผ่นดินของเรา”